

Designing a Social Capital Model Based on the School of Martyr Haj Qasem Soleimani

Hojjat Taheri Goodarzi^{1*}, Marziyeh Saari²

*1. Assistant Professor, Department of Public Administration , Borujerd Branch, Islamic Azad University,
Borujerd, Iran*

2. MSc. Student of Educational Management, Borujerd Branch, Islamic Azad University, Borujerd, Iran

(Received: May 21, 2022; Accepted: June 27, 2022)

Abstract

This research aimed at developing a social capital model based on Shahid Soleimani's school of thought in the University of Tehran. It was applied-developmental in terms of purpose and descriptive-survey in terms of research method. Qualitative data were collected through semi-structured interviews with 21 scientific and administrative experts selected by purposive (judgmental) sampling, and quantitative data were collected through a questionnaire distributed among 410 employees of the University of Tehran. Thematic analysis was used to analyze the qualitative data, and structural equation modeling was adopted to analyze the quantitative data. After interview transcription, 214 keywords and 93 basic themes were extracted which were classified into 19 organizing themes. Finally, content categorization yielded 5 global themes. According to the results, the social capital model based on Shahid Soleimani school has five main dimensions, namely human capital with 4 components, interactive capital with 3 components, cultural capital with 4 components, identity capital with 5 components, and ethical capital with 3 components. The quantitative part of the results confirmed the developed model and relations.

Keywords

social capital, cultural capital, identity capital, ethical capital, Haj Qasem Soleimani.

* Corresponding Author, Email: h_taheri47@yahoo.com

طراحی مدل سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

حجت طاهری گودرزی^{۱*}، مرضیه ساری^۲

۱. استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۳۱ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۰۶)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی مدل سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی در دانشگاه تهران انجام شد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی- توسعه‌ای و به لحاظ روش توصیفی- پیمایشی بود. جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۱ نفر از خبرگان علمی و اجرایی مبتنی بر روش هدفمند و قضاوتی و در بخش کمی از طریق پرسشنامه و نظرسنجی از ۴۱۰ نفر از کارکنان دانشگاه تهران انجام گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی مبتنی بر روش تحلیل مضمون و در بخش کمی مبتنی بر تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. پس از مکتوب کردن متون مصاحبه، ۲۱۴ عبارت کلیدی و ۹۳ مضمون پایه استخراج شد که در ۱۹ مضمون سازمان‌دهنده دسته‌بندی شدند و در نهایت با طبقه‌بندی محتوایی این مضامین پنج مضمون فراگیر حاصل شد. بر اساس نتایج پژوهش، سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی دارای پنج بعد اصلی است. بعد اول شامل سرمایه انسانی با ۴ مؤلفه، بعد دوم سرمایه تعاملی با ۳ مؤلفه، بعد سوم سرمایه فرهنگی با ۴ مؤلفه، بعد چهارم سرمایه هویتی با ۵ مؤلفه، و بعد پنجم سرمایه اخلاقی با ۳ مؤلفه است. همچنین بخش کمی نتایج بیانگر تأیید مدل و روابط طراحی شده بود.

کلیدواژگان

حاج قاسم سلیمانی، سرمایه اجتماعی، سرمایه اخلاقی، سرمایه فرهنگی، سرمایه هویتی.

مقدمه

موضوع سرمایه اجتماعی از جمله مباحث علمی و کاربردی در جوامع مدرن است که در سال‌های اخیر مورد توجه بسیاری از مکاتب علمی و پژوهش‌های تجربی قرار گرفته است. در بسیاری از این مطالعات، نقش انکارناپذیر سرمایه اجتماعی در تقویت زیرساخت‌های اجتماعی و توسعه سازمان‌ها و جوامع مورد توجه و تأکید قرار گرفته است (Mikiewicz 2021: 10-15). سرمایه اجتماعی مفهومی بین‌رشته‌ای است و با آنکه خاستگاه این مفهوم علوم جامعه‌شناسی بوده است، بیش از سه دهه از ورود این واژه به حوزه‌های علوم سیاست، مدیریت، اقتصاد، روان‌شناسی، و سایر حوزه‌های علوم اجتماعی می‌گذرد (فغفوری‌آذر و همکاران ۱۳۹۸: ۴۴۵ - ۴۷۳).

سرمایه اجتماعی به تعاملات و پیوندهای انسانی در یک شبکه یا سازمان اشاره دارد که مبتنی بر ارزش‌های مشترک و هنجارهای متقابل موجب نزدیکی افراد به هم و در نهایت تحقق اهداف مشترک می‌شود و به عنوان یک منبع مزیت رقابتی در تحقق نتایج مطلوب برای سازمان‌ها نقش حیاتی دارد و بسیاری از فرایندهای اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Plotnikov 2021: 4012-4019).

شواهد حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند و انسجام‌بخش روابط میان انسان‌ها و سازمان‌هاست. سرمایه اجتماعی می‌تواند منجر به اثربخشی مطلوب سرمایه‌های دیگر شود و راه توسعه و تکامل فرهنگی، اقتصادی، و فرایندهای اجتماعی سازمان‌ها را فراهم آورد (Analia et al. 2020: 81-96).

از طرف دیگر، دانشگاه‌ها به عنوان متولی و انسجام‌دهنده تقابل فرهنگ‌ها و ارزش‌ها، بیش از هر زمان دیگری، در تحقق سرمایه اجتماعی و افزایش تعاملات بشری نقش دارند. دانشگاه‌ها با فراهم کردن فضای اعتماد، همکاری، و تعاملات سازنده بین گروه‌های اجتماعی باعث می‌شوند مؤلفه‌های عمومی از جمله امنیت اجتماعی، عدالت، و سرمایه اجتماعی شکل گیرد (Schlesinger et al. 2021: 1-19).

در کشور ما نیز مبتنی بر سند چشم‌انداز ایران در افق ۱۴۰۴ رویکرد اصلی دانشگاه‌های ایران در حوزه علم و فناوری جهت‌گیری به سمت یک مدل نوآوری ملی با حضور همه‌جانبه، منسجم، و تکمیل‌کننده مراکز و نهادهای تولید علم و فناوری و تکامل دوسویه عرضه و تقاضای علم پیش‌بینی

شده است. با این شرایط به نظر می‌رسد نیاز به مفهوم‌سازی جدیدی در همه ابعاد ساختاری، محتوایی، و فرایندی دانشگاه‌های کشور وجود دارد تا بتواند اندیشه توسعه اقتصادی و پیشرفت کشور را فراهم کند (یوسفی‌راد و غفاری ۱۳۸۸: ۵۴ - ۶۳). یکی از مؤلفه‌های مؤثر در شکل‌گیری مفهوم جدید دانشگاه‌ها بازنگری در مفهوم سرمایه اجتماعی در دانشگاه‌هاست. در واقع، در دنیای پویای امروزی، دانشگاه‌ها برای نقش‌آفرینی مؤثر در توسعه جوامع بشری نیازمند مؤلفه‌های اجتماعی، از جمله سطح بالایی از سرمایه اجتماعی، هستند (Kanani & Muathe 2019: 35-38).

مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد دسترسی افراد به سرمایه اجتماعی مطلوب می‌تواند باعث گسترش زمینه تعاملات اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی، و کار تیمی شود که مبتنی بر تحقق ارزش‌های فرهنگی و هنجارهای اجتماعی افزایش می‌یابد (Gannon & Roberts 2020: 899-919). در این زمینه می‌توان اشاره کرد در جامعه ما سرمایه اجتماعی بر مبنای ارزش‌های فرهنگی و انقلابی شکل گرفته و بر اساس رویکردهای مختلفی تقویت می‌شود. به عبارت دیگر، سرمایه اجتماعی در پیشنهادها عملی خود، برای حل معضلات اجتماعی و توسعه اجتماعی، نهادهای مدنی و جهت‌گیری‌های اخلاقی را یک ضرورت قلمداد کرده و بر نقش ارزش‌های فرهنگ اسلامی به عنوان یک مفهوم جامعه‌ساز بیش از پیش تأکید دارد. آموزه‌های دینی اسلام، به‌ویژه در جامعه ایران، جایگاه خاصی در طرح‌ریزی زندگی در سطوح فردی و اجتماعی دارد و رویکردهای فرهنگی و ارزشی یکی از تأثیرگذارترین و مهم‌ترین فرایندهای شکل‌دهنده سرمایه اجتماعی است (دموری و همکاران ۱۳۸۹: ۲ - ۲۶) و یکی از این رویکردها مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است.

مکتب شهید سلیمانی نظام فکری و دکتترین شهید حاج قاسم سلیمانی است که ناشی از باور و اعتقادات و نوع نگاه ایشان به خدا، مقام ولایت، و انسانیت بود که قوام و استحکامش بر پایه اصولی است که از متن اسلام و مکتب امام خمینی^(ره) گرفته شده است و رنگ‌وبوی عملکردهای ایشان نیز از همان اصول برمی‌خیزد و مشروعیت عملکرد او را تأیید می‌کند. از این رو طرح شیوه و سبک عملکرد حاج قاسم سلیمانی در قالب یک مکتب باعث دوام و استحکام ساختی و ساختاری آن شده و امکان تئوری‌پردازی و طراحی دوره‌های توانمندسازی و شکل‌دهی چارچوب‌های اجتماعی از جمله سرمایه اجتماعی را میسر می‌سازد (بابایی طلا تپه ۱۳۹۹: ۳۳۳ - ۳۵۸).

مکتب شهید سلیمانی نمونه بارز مدیریت اسلامی و تحقق چارچوب سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف جوامع مسلمان است. در واقع، شهید سلیمانی بعد از آنکه در سال ۱۳۷۹ از سوی رهبر انقلاب به فرماندهی سپاه قدس منصوب شد نقش کلیدی در تقویت جایگاه ایران در غرب آسیا، به ویژه در ناآرامی‌های منطقه‌ای معروف به بیداری اسلامی (بهار عربی)، ایفا کرد. حضور در عراق و سوریه و مبارزه با تروریسم منطقه و شکست آن‌ها از جمله داعش و همین‌طور تلاش برای ایجاد وحدت بین کشورهای منطقه از برجسته‌ترین اقدامات ایشان در زمینه تحقق سرمایه اجتماعی در سطح بین‌المللی به شمار می‌آید و این رویکرد باید از سوی دانشگاه‌ها شناسایی و به صورت مدل سرمایه اجتماعی بومی شود. بنابراین، تبیین و ارائه مدل سرمایه اجتماعی برای دانشگاه‌ها مبتنی بر پارادایم حاکم بر سبک حکمرانی و در تراز جمهوری اسلامی ایرانی از جمله مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی و اهدافی که در تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ برای دانشگاه‌ها ترسیم شده و دنبال می‌شود ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است و این دغدغه برای محقق مطرح شد تا به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی باشد که مدل سرمایه اجتماعی دانشگاه تهران مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی چگونه است.

مبانی نظری پژوهش

سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی به عنوان یک مفهوم اشاره به نوعی سرمایه یا منبع اجتماعی دارد که از پیوندها و تعاملات میان افراد و گروه‌ها و کیفیت حاصل از تحقق اهداف مشترک حاصل می‌شود (Analia et al. 2020: 81-96). بسیاری از صاحب‌نظران و اندیشمندان حوزه علوم اجتماعی بر مولد بودن و هم‌افزایی حاصل از تحقق سرمایه اجتماعی در سازمان‌ها تأکید کرده‌اند که مانند سایر سرمایه‌ها می‌تواند افراد را در نیل به اهداف فردی، گروهی، سازمانی و نیز ایفای نقش‌های متعدد و متضاد یاری کند (Sözbilir 2018: 92-100).

نگاهی گذرا به تعاریف سرمایه اجتماعی آشکار می‌سازد که پژوهشگران مختلف در زمینه تعریف سرمایه اجتماعی اتفاق نظر ندارند. هر یک از این تعاریف به جنبه‌ای خاص از مفهوم

سرمایه اجتماعی اشاره کرده‌اند (قرباغی و ازگلی ۱۳۹۹: ۱۱۳ - ۱۳۹). جیمز کلنن^۱ (۱۹۹۰) با توجه به تفاوت سرمایه اجتماعی از دیگر انواع سرمایه‌ها اقتصادی، فیزیکی، و انسانی به مقایسه این سرمایه‌ها می‌پردازد و بر خصلت ناملموس بودن سرمایه اجتماعی تأکید می‌کند. او معتقد است سرمایه اجتماعی در ساختار روابط بین افراد شکل می‌گیرد و کنش‌ها را تسهیل می‌کند (Plotnikov 2021: 4012-4019). رابتیوچر^۲ (۲۰۰۷) سرمایه اجتماعی را چارچوبی از درک ساختار اجتماعی و اثربخش‌سازی تعاملات مشترک و همکاری در جهت رسیدن به اهداف مشترک تعریف می‌کند. کانینی و مواته (۲۰۱۹) تعاملات اجتماعی بین افراد در گروه‌های کوچک و بزرگ را مد نظر قرار دادند و بیان کردند سرمایه اجتماعی در شبکه‌ای از روابط اجتماعی شکل می‌گیرد که در آن‌ها احساس تعهد و هنجارهای مشترک وجود داشته باشد و چالش‌های روابط اجتماعی عامل تعیین‌کننده موفقیت کاربرد آن در سازمان‌ها محسوب می‌شود (Kanani & Muathe 2019: 5-38).

شناخت پدیده‌های اجتماعی مبتنی بر تحلیل عناصر تشکیل‌دهنده و روابط بین آن‌هاست و درک روابط و شعور حاکم بر تعامل بین آن‌ها، به عنوان یک منبع نهادینه‌شده، اشاره به سرمایه اجتماعی می‌کند که منجر به کنش متقابل می‌شود (Gannon & Roberts 2020: 899-919). سرمایه اجتماعی یک ویژگی از اشتراکات اجتماعی و روابط مبتنی بر اعتماد است که کنش‌های اجتماعی را تسهیل و اثربخشی آن‌ها را تقویت می‌کند (Plotnikov 2021: 4012-4019).

در خصوص منشأ نهادینه شدن سرمایه اجتماعی نیز دیدگاه‌های مختلفی مطرح شده است. فلورا^۳ (۲۰۱۰) اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی متقابل، گروه‌های اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی، و احساس وجود تصویری مشترک از آینده را منشأ سرمایه اجتماعی معرفی می‌کند (دموری و همکاران ۱۳۸۹: ۲ - ۲۶). تحقق سرمایه اجتماعی منوط به ارزش‌ها و هنجارهای مشترک، شبکه‌ای از روابط جمعی قابل اعتماد، هویت اجتماعی، و انسجام‌بخشی به روابط متقابل است (Analia et al. 2020: 81-96).

1. Coleman
2. Robteutscher
3. Flora

به طور کلی، سرمایه اجتماعی بخشی از دارایی‌های اجتماعی یک سازمان است و به منزله شبکه‌ای از اعتماد، انسجام، و روابط متقابل بین اعضای سازمان نگریسته می‌شود که نقش بالایی در تحقق اهداف مشترک دارد. نیز تسهیل‌کننده کنش و افزایش‌دهنده همکاری‌های جمعی و گروهی و تیمی برای دستیابی به منافع همگانی محسوب می‌شود (مهرنوش و همکاران ۱۳۹۸: ۵۲۱ - ۵۴۲).

مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

جمهوری اسلامی ایران به عنوان مولود انقلاب اسلامی ایران تجربه‌ای جدید از الگوی حکمرانی و مدیریت عالی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، و فرهنگی به شمار می‌رود. از این رو سبک و مدل تعاملات اجتماعی در جامعه ایران مبتنی بر پارادایم‌ها و تفکرات خاصی است که باید در آن بر اساس معنویت و توسعه عدالت و ارزش‌های اسلامی رشد یابد. یکی از این پارادایم‌ها مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است (محمدظاهری ۱۳۹۹: ۲۱ - ۴۶). در واقع، شهید سلیمانی شخصیتی متدین بود؛ اما به افکار تحجرآمیز آلوده نبود. ایشان شخصیتی نواندیش و مبتکر بود؛ اما به تجددمآبی آلوده نبود. همان‌طور که در بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) درباره شهید سلیمانی بیان شد، معظم له شهید سلیمانی را تربیت‌یافته اسلام و مکتب امام خمینی^(ره) معرفی کردند و ایشان را فراتر از فرد بلکه مکتب دانستند و فرمودند: «به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه، و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم.» (بیانات امام خامنه‌ای ۱۳۹۸، به نقل از دهقانی‌پوده و پاشایی‌هولاسو ۱۳۹۹: ۱۳ - ۳۷).

با این اوصاف می‌توان ویژگی‌های مکتب سلیمانی را شامل خطوط اصلی و روش‌ها، بایدها و نبایدها، خوب‌ها و بدها، هدف‌ها و وسیله‌ها، نیازها و دردها و درمان‌ها، مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها دانست که در بیانات مقام معظم رهبری در رابطه با شهید حاج قاسم سلیمانی آمده است و مؤلفه‌های آن را استخراج کرد (خانی و محمدی ۱۳۹۹: ۵ - ۳۷).

شهید سلیمانی از عمق جان شیفته ارزش‌های دین اسلام و الهی بود. این ویژگی موجب می‌شد که موقعیت‌های ناهموار و سخت فرماندهی و مدیریت امور انتظامی و آسیب‌های فعالیت در این بستر در پرتو روزنه امید به کرامت الهی و آسایش خاطر ناشی از سرسپاری به تقدیر الهی و تلاش برای فعالیت در جهت آرمان‌های دین مبین اسلام برای فرد هموار شود و آسیب‌ها نتواند فرد را به

بیراهه بکشاند. بنابراین، تحقق رویکرد نوین در حرکت اجتماعی نیازمند توجه به رفتار، کردار، و بینش ایشان در زمینه ارزش‌های اسلامی است. در این خصوص، مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر جهان‌بینی توحیدی و حاکمیت اندیشه و مبانی اسلامی و الهی در جغرافیای جهان اسلام شکل گرفته و راهنمای عمل بسیاری از افراد در این جوامع محسوب می‌شود (درویشی و همکاران ۱۳۹۹: ۸۱ - ۱۰۰). به عبارت دیگر، مکتب شهید سلیمانی نمونه بارز مدیریت اسلامی و نوع ویژه آن یعنی مدیریت جهادی است. مدیریت مبتنی بر این مکتب مدیریتی است که با به‌کارگیری هنر و علم مدیریت و استفاده هم‌زمان از مفاهیم اسلام پنجره‌های جدیدی را به روی نظام مدیریت کشور گشوده است (جلیلیان ۱۳۹۹: ۹۳ - ۱۱۱).

رویکرد مکتب شهید سلیمانی در زمینه سرمایه اجتماعی

فضای جهانی‌سازی موجب کم‌رنگ شدن مرزها شده است. افراد با فرهنگ‌ها و نژادهای مختلف به فعالیت در کنار یک‌دیگر مجبور یا متمایل شده‌اند. در چنین فضایی، اصلی‌ترین چالش رهبران مدیریت تعارضات و ایجاد اعتماد به منظور جلوگیری از افت اثربخشی سازمانی است. چنان‌که سازمان را معادل حکومت ملی در نظر بگیریم، این اثربخشی را می‌توان معادل اثربخشی ملی دانست. در این صورت مدیریت اعتماد و ایجاد ارتباط بین گرایش‌های مختلف و چگونگی مشارکت افراد در اثربخشی مدیریت خود را نشان می‌دهد (فغفوری‌آذر و همکاران ۱۳۹۸: ۴۴۵ - ۴۷۳). تبلور چنین ارتباطی در سایه سرمایه اجتماعی و همزیستی مسالمت‌آمیز افراد در کنار هم تداوم می‌یابد. در این زمینه شهید حاج قاسم سلیمانی یکی از بارزترین مدیران انقلابی بود که با رهبری خود توانست سبک رهبری ویژه‌ای را نشان دهد که با تحقق سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی موجب انسجام و وحدت و یکپارچگی بین افراد جامعه و حتی دیگر ملت‌های مسلمان منطقه شد (قرباغی و ازگلی ۱۳۹۹: ۱۱۳ - ۱۳۹).

از طرف دیگر، یکی از مهم‌ترین عناصر سرمایه اجتماعی که زمینه‌ساز وحدت و انسجام و همکاری و همدلی در جامعه می‌شود عنصر اعتماد اجتماعی است، چه به صورت عرضی (مردم در ارتباط با یک‌دیگر) و چه به صورت طولی (مردم در ارتباط با مسئولان و بالعکس)؛ و برقراری این وضعیت نیز تحقق اهداف و آرمان‌های نظام اسلامی را تسهیل و تسریع می‌کند. در این میان

عملکرد کارگزاران حکومتی از مهم‌ترین عوامل محسوب می‌شود که نقش بسزایی در افزایش اعتماد عمومی به نظام سیاسی و افزایش سطح سرمایه اجتماعی دارد. شهید سلیمانی یکی از کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران و از برجسته‌ترین سرداران انقلاب اسلامی و جهان اسلام محسوب می‌شود که نقش بسزایی در تحقق امنیت پایدار جمهوری اسلامی ایران به طور خاص و محور مقاومت به طور عام داشته است. البته باید اشاره کرد که سیره شهید سلیمانی صرفاً به بُعد امنیتی و نظامی محدود نمی‌شود؛ شخصیت ایشان به تعبیر مقام معظم رهبری چندبعدی و جامع‌الاطراف است که بررسی آن ابعاد ویژگی‌هایی را نشان می‌دهد که می‌تواند الگویی برای مردم و مسئولان باشد (نصیری ۱۳۹۹: ۱ - ۱۷).

به طور کلی، شهید سلیمانی با سبک خاصی که داشت تلاش می‌کرد اطرفیانی قوی و با افق دید راهبردی تربیت کند و به فرماندهان و افراد زیردست خود اعتماد کند. خدمات آن‌ها را ارزش‌گذاری می‌کرد و مشوق آن‌ها بود و این باعث تحقق سرمایه اجتماعی در بین آن‌ها و تقویت آن در جامعه می‌شد. همچنین وی رزمنده‌ای بود که حتی لحظه‌ای برای دفاع از مظلومان و نبرد با تکفیری‌ها و ایادی تحجر از پا ننشست. شخصیت کاریزماتیک وی در جنگ از او نابعه‌ای کم‌نظیر برای برنامه‌ریزی در بر هم کوبیدن دشمنان در میدانی نبرد ساخته بود که با آوازه‌ای که در کشور و در رسانه‌های دنیا داشت هیچ‌گاه دچار غرور و تکبر نشد؛ بلکه با کمال تواضع و فروتنی در میان هم‌زمانش حضور پیدا می‌کرد و در همه صحنه‌های اجتماعی، بدون اندک احساس غروری، حضور می‌یافت. طبیعتاً چنین رویکردی فراتر از رویکرد قهرمانی به تحقق سرمایه‌های اجتماعی در سطح جامعه منجر می‌شود (رضاییان ۱۳۹۹: ۲۷۶ - ۲۸۸).

پیشینه پژوهش

سرمایه اجتماعی به مثابه یک مفهوم علمی در تحقیقات زیادی مورد توجه قرار گرفته است و مطالعات در این حوزه زوایای مختلفی از این مفهوم را بررسی کرده‌اند. اما بررسی سرمایه اجتماعی در دانشگاه تهران مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی به منزله یک رویکرد ارزشی و فرهنگی در جامعه اسلامی ایران چندان مورد توجه قرار نگرفته و با توجه به جست‌وجوی پژوهشگر

تحقیق مشابه با این عنوان انجام نشده است. بنابراین، در ادامه به تحقیقات تجربی در زمینه موضوع پژوهش پرداخته می‌شود که به طور خلاصه در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. پیشینه تجربی پژوهش

نام محقق (سال)	یافته
قریشی و همکاران (۱۴۰۰)	الگوی سرمایه اجتماعی بین‌سازمانی در پنج طبقه اصلی با مقولات اعتماد بین‌سازمانی، وفاق و همدلی، مشارکت بین‌سازمانی، تعلق حاکمیتی به عنوان مشخصه‌های سرمایه اجتماعی بین‌سازمانی؛ عوامل تقویتی با مقوله‌های عوامل سازمانی، عوامل آموزشی، عوامل ایدئولوژیک، عوامل فرهنگی؛ طبقه پیشایندها شامل ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های سازمانی، اهداف مشترک، ارتباطات فراگیر بین‌سازمانی؛ طبقه پیامدها شامل پیامدها در سطح سازمانی و ملی؛ طبقه موانع شکل‌گیری شامل موانع درون‌سازمانی و موانع برون‌سازمانی به دست آمد.
نصیری (۱۳۹۹)	نتایج حاکی از آن است که ساده‌زیستی، صداقت، و ایثارگری در سیره فردی، وحدت‌گرایی، مردم‌داری، و مردم‌باوری در سیره اجتماعی و حفاظت از منافع ملی و امانت‌داری و حفاظت از بیت‌المال در سیره فرماندهی و مدیریتی شهید سلیمانی از ویژگی‌های هستند که می‌تواند در افزایش اعتماد اجتماعی و ارتقای سرمایه اجتماعی نظام جمهوری اسلامی ایران مؤثر واقع شوند.
فغوری‌آذر و همکاران (۱۳۹۸)	نتیجه اینکه عوامل اعتماد، مشارکت، هنجارپذیری به منزله مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی راهکارهای بهینه برای اصلاحات و تغییرات بلندمدت در سیستم مورد مطالعه انتخاب و پیشنهاد شدند.
خامه‌چی و رنگریز (۱۳۹۸)	از بین پیامدهای سرمایه اجتماعی در سطح سازمان، به ترتیب، متغیرهای تسهیم دانش، عملکرد سازمانی، تعهد سازمانی، تعالی سازمانی، رضایت شغلی، مدیریت دانش، حمایت سازمانی، و سلامت سازمانی و همچنین از بین پیامدهای سرمایه اجتماعی در سطح جامعه، به ترتیب، متغیرهای احساس امنیت اجتماعی، کیفیت زندگی، پیشرفت تحصیلی، هوش هیجانی، سلامت اجتماعی، و پایداری به فرهنگ شهروندی دارای بالاترین اثر بودند.
رضایی‌منش و پوربهورزان (۱۳۹۷)	سرمایه اجتماعی مبتنی بر سه مجموعه الزام فردی، شبکه‌ای، و اجتماعی تعیین می‌شود. در سطح فردی هر شخص باید ظرفیت‌هایی را درون خویش به وجود آورد. در سطح شبکه باید تعاملات بین افراد سامان پیدا کند. و در سطح اجتماعی فضای کلی جامعه سالم شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی- توسعه‌ای، از لحاظ ماهیت و روش پژوهش از جمله تحقیقات توصیفی- پیمایشی، و از حیث توسل به کیفی‌سازی یا کمی‌سازی رفتار پدیده مورد نظر یک پژوهش آمیخته (کیفی- کمی) است. در مرحله اول جهت طراحی و

شکل‌گیری مدل داده‌ها به روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری و به صورت کیفی تجزیه و تحلیل شد و در مرحله دوم مبتنی بر پرسشنامه بسته‌پاسخ داده‌ها به صورت کمی گردآوری و تجزیه و تحلیل شد.

در راستای فرایند اجرای پژوهش، در مرحله اول که بخش کیفی است، ابتدا مبانی نظری و مباحث مربوط به حوزه سرمایه اجتماعی مطالعه و روند مصاحبه و سؤالات آماده و با خبرگان مطرح شد. خبرگان به عنوان جامعه آماری در بخش کیفی شامل دو گروه خبرگان علمی و اجرایی بودند. خبرگان علمی شامل استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران بودند که فعالیت تحقیقی (مانند مقاله، کتاب، و ...) یا آموزشی (تدریس یا کارگاه‌های آموزشی) در زمینه سرمایه اجتماعی داشتند و خبرگان اجرایی شامل مدیران و متخصصان اجرایی دانشگاه تهران بودند که تخصص علمی مرتبط در زمینه سرمایه اجتماعی و سابقه فعالیت در بخش‌های مرتبط با مدیریت منابع انسانی داشتند. در این مرحله نمونه آماری شامل ۲۱ نفر از خبرگان علمی و اجرایی یادشده بود که مبتنی بر روش هدفمند یا قضاوتی به عنوان نمونه انتخاب شدند و مصاحبه با آنها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. سیمای کلی نمونه آماری در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. سیمای کلی نمونه آماری

تعداد افراد نمونه	ترکیب نمونه	مدرک تحصیلی	میانگین تقریبی سابقه کار
۲۱ نفر	۱۱ نفر از خبرگان علمی	دکتری (دانشیار-استاد)	۱۴ سال
	۱۰ نفر از خبرگان اجرایی	دکتری (۴ نفر)	۱۶ سال
		فوق لیسانس (۶ نفر)	۲۲ سال

روش گردآوری داده‌ها در بخش کیفی کتابخانه‌ای و میدانی بود. در بخش کتابخانه‌ای کتب، مقاله‌ها، و مجلات درباره موضوع سرمایه اجتماعی و مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت و در بخش میدانی مصاحبه با خبرگان انجام شد. این مصاحبه به صورت نیمه‌ساختاریافته و به صورت مکالمه‌های هدفمند صورت گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مرحله بر پایه روش‌های کیفی بر اساس روش تحلیل تم انجام شد. در این روش پژوهشگر به دنبال استخراج، فهم، و استنباط معنا از دل گفته‌های شرکت‌کنندگان و از بطن تحلیل است. هدف

استفاده از این روش در پژوهش حاضر کشف و شناخت مدل‌هایی از معانی و موضوعات در اطلاعات جمع‌آوری شده از مصاحبه‌هاست. در تحلیل مضمون پژوهشگر مدل‌های معنایی و موضوعات آشکار و مکنون داده‌های گردآوری شده را مد نظر قرار می‌دهد. این روش نیازمند فرایندی رفت و برگشتی میان مجموعه داده‌ها و کدهایی است که از دل داده‌ها اکتشاف شده و در نهایت تحلیل داده‌ها و مدل پژوهش حاصل می‌شود.

در ادامه، در مرحله دوم که شامل بخش کمی است، جمع‌آوری داده‌ها مبتنی بر پرسشنامه حاصل از مرحله اول بود و جامعه آماری را کارکنان دانشگاه تهران تشکیل دادند که با توجه به هدف پژوهش و بر اساس آزمون و ارزیابی مدل تحقیق انتخاب شدند. همچنین با توجه به استفاده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در بخش کمی تعداد نمونه بر اساس حجم منطقی نمونه مورد نیاز برای استخراج مدل تعیین شد. در این روش تعداد نمونه مبتنی بر تعداد متغیرهای آشکار تعیین می‌شود. در واقع، تعداد نمونه می‌تواند بین ۴ تا ۱۰ برابر مشاهده به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شود که در این پژوهش متناسب با تعداد گویه‌ها (۹۳) حداقل باید ۳۷۲ نفر لحاظ شود که برای افزایش اعتبار تجزیه و تحلیل انجام شده تعداد ۴۵۰ پرسشنامه بین نمونه توزیع و بعد از حذف پرسشنامه‌های ناقص ۴۱۰ پرسشنامه بر اساس تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری مبنای تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

برای بررسی روایی پرسشنامه که به صورت محقق‌ساخته حاصل از مرحله اول است از روایی صوری و محتوایی و نیز روایی سازه‌ای استفاده شد. روایی صوری و محتوایی توسط ۳۰ نفر از کارشناسان در جامعه آماری مورد تأیید قرار گرفت. روایی سازه‌ای نیز از طریق روایی همگرا و واگرا مبتنی بر ضریب واریانس استخراج شده (AVE) ارزیابی شد. برای پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی مبتنی بر تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری و به روش حداقل مربعات جزئی با نرم‌افزار اسمارت پی ال اس انجام شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاضر در دو بخش کیفی و کمی قابل تبیین است. در بخش کیفی که هدف رسیدن به شاخص‌ها، مؤلفه‌ها، و ابعاد مدل سرمایه اجتماعی در دانشگاه تهران مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی بود داده‌های حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بر اساس روش تحلیل تم (مضمون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که به ترتیب تشریح می‌شود.

۱. آشنایی با داده‌ها: برای اینکه محقق با عمق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود لازم است که خود را در آن‌ها تا اندازه‌ای غوطه‌ور سازد. غوطه‌ور شدن در داده‌ها معمولاً شامل «بازخوانی مکرر داده‌ها» و خواندن داده‌ها به صورت فعال است. در این پژوهش با ۲۱ نفر به عنوان گروه خبره مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد که در مجموع ۱۰۶ متن مصاحبه به دست آمد و محقق چندین بار مصاحبه‌های انجام‌شده را بازخوانی کرد تا با درک عمیق از گستره محتوایی گزاره‌ها به داده‌های کیفی دست یابد.

۲. ایجاد کدهای اولیه: این مرحله شامل ایجاد کدهای اولیه (شاخص‌ها) از متن داده‌هاست. کدها یک ویژگی داده‌ها را معرفی می‌کنند که به نظر تحلیلگر جالب می‌رسد. در این پژوهش در مجموع ۲۱۴ مفهوم و گزاره معنادار به عنوان شاخص سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی احصا شد. جدول ۳ مربوط به قسمتی از فرایند ایجاد مفاهیم و گزاره‌های معنادار است.

جدول ۳. قسمتی از فرایند ایجاد کدهای اولیه

منبع	عبارات و جملات کلیدی در مصاحبه	مفاهیم و گزاره‌های معنادار
مصاحبه‌شونده	یک سازمان همچون دانشگاه اگر بخواهد در سرمایه اجتماعی تعالی یابد و در ابعاد معنوی تعالی شود باید الگوهای مناسب در مسیر پیشرو داشته باشد که حاج قاسم سلیمانی از آن جمله است. شخصیتی که به حرکت جهادی در مسیر پیشرو باور دارد ارتباط نزدیک با نیروها دارد و قابل اعتماد است.	باور به حرکت جهادی در مسیر پیشرو
	چنین فردی با بینش و نگرش متعالی باعث می‌شود تکالیف الهی در میدان عمل تحلیل و این شناخت تکالیف الهی منجر به مسئولیت‌پذیری بیشتر شود که نهایتاً باعث خواهد شد افراد در تکالیف دینی اجتماع‌محور موفق عمل کنند.	ارتباط نزدیک و معتمد با نیروها
شماره یک		قدرت تحلیل میدانی تکالیف دینی
		توفیق در تکالیف دینی اجتماع‌محور

۳. جست‌وجوی تم‌ها: این مرحله شامل دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب مقوله‌های بالقوه و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری شده در قالب مقوله‌های مشخص شده است. در واقع محقق تحلیل کدهای خود را شروع می‌کند و در نظر می‌گیرد که چگونه کدهای مختلف می‌توانند برای ایجاد یک مقوله کلی ترکیب شوند. در این پژوهش کدهای ناقص، نامرتب، و تکراری حذف و کدهایی که با هم ارتباط معنایی داشتند در قالب تم‌های اولیه یا مضامین پایه ترکیب شدند که نتیجه آن ایجاد ۹۳ مضمون پایه بود.

۴. بازبینی تم‌ها و شکل‌گیری مضامین سازمان‌دهنده: این مرحله شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه تم‌هاست. در این مرحله همه مضامین پایه بازبینی و با توجه به مشابهت معنایی و مفهومی با یک‌دیگر دسته‌بندی می‌شوند. در این مرحله تلاش محقق بر این بود که مقوله‌ها دارای هماهنگی درونی و ناهمگونی بیرونی باشند که نتیجه آن ایجاد ۱۹ مضمون سازمان‌دهنده بود.

۵. تعریف و نام‌گذاری تم‌ها: محقق در این مرحله تم‌هایی را که برای تحلیل ارائه کرده تعریف می‌کند و مورد بازبینی مجدد قرار می‌دهد. سپس داده‌های داخل آن‌ها را تحلیل می‌کند. به وسیله تعریف و بازبینی کردن ماهیت آن چیزی که یک مقوله در مورد آن بحث می‌کند مشخص و تعیین می‌شود که هر مقوله کدام جنبه از داده‌ها را در خود دارد و مبتنی بر مبانی نظری و شناخت محقق نام‌گذاری می‌شود. در این مرحله مضامین سازمان‌دهنده گروه‌بندی شدند تا مضامین فراگیر یا تم‌های اصلی، که نشان‌دهنده ابعاد سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است، تعیین شود که نتیجه این مرحله ایجاد ۵ مضمون فراگیر بود.

۶. تهیه گزارش: مرحله ششم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تم‌های کاملاً آبدیده در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است. در این بخش از تحلیل کیفی، مقوله‌های اصلی و فرعی و شاخص‌های هر یک به دست می‌آید و توضیح داده می‌شود. در جدول ۴ نتیجه مراحل تحلیل تم به عنوان شاخص‌ها، مؤلفه‌ها، و ابعاد سرمایه اجتماعی در دانشگاه تهران مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی آورده شده است.

جدول ۴. نتیجه مراحل تحلیل تم مدل سرمایه اجتماعی

مفهوم	مضامین فراگیر (ابعاد)	مضامین سازمان‌دهنده (مؤلفه‌ها)	مضامین پایه (شاخص)
		شایسته‌محوری	توجه به شخصیت حقیقی انسان‌های شایسته توسعه ظرفیت‌ها و شایستگی‌ها و ایجاد فرصت‌های بازاندیشی موقعیت‌یابی در تنگناها و طراحی مسیرهای شایسته انتقال روحیه انتقادپذیری به همه سطوح سلسله‌مراتبی اصلاح فرایندها جهت خدمت‌رسانی شایسته‌تر واکنش حرفه‌ای به مسائل غیر برنامه‌ریزی شده شناسایی و جذب افراد مستعد و شایسته به نیروهای خودی
	سرمایه انسانی	فداکاری	درک ضرورت فداکاری در مسائل و بحران‌ها ایثار و فداکاری را با آغوش باز قبول کردن فداکاری برای یک زندگی هدفمند و معنی‌دار درگیری در فعالیتهای سودمند برای دیگران فداکاری برای مفید بودن در کنار خانواده و کار
	سرمایه اجتماعی	شجاعت و شهامت	خلق راهبردهای قاعده‌شکن قاطعیت در تحقق تفکر عدالت‌محور داشتن قدرت و توانایی اداره بحران‌ها حضور فعال در میدان‌های خطرناک و ریسک‌پذیر توانایی بسیج کردن امکانات و افراد برای مواجهه با رویدادها شجاعت و بی‌باکی در خطوط مقدم حرکت انقلابی
		باور به تعالی مسیر	امید به آینده و غلبه بر ناامیدی تأثیر بر نفوس انسان‌ها در مسیر کمال تلاش مضاعف در جهت تقرب الی الله باور به حرکت جهادی در مسیر پیشرو تمرکز بر جنبه‌های مثبت تعالی مسیر تا جنبه‌های منفی و خطا
	سرمایه تعاملی	اعتمادسازی	تلاش به منظور اعتمادسازی و روحیه مربیگری ارتباط نزدیک و معتمد با نیروها اعتماد به ترکیب جدید و متنوع از نیروهای انسانی اعتمادسازی مبتنی بر اجرای اثربخش فعالیتهای میدانی اعتمادسازی به دلیل صداقت و خلوص در رفتار و گفتار توجه به رضایت عمومی در جلب اعتماد به حاکمیت
		مشارکت‌جویی	ایجاد بسیج همگانی بین زیردستان تلاش دسته‌جمعی و مشارکتی بر پایه نیت الهی تأکید بر قدرت زیردستان در تحقق اهداف و آرمان‌ها داشتن مهارت‌های ارتباطی مؤثر برای جلب مشارکت زیردستان ایجاد محیطی باز برای تقویت روحیه همکاری

ادامه جدول ۴. نتیجه مراحل تحلیل تم مدل سرمایه اجتماعی

مفهوم	مضامین فراگیر (ابعاد)	مضامین سازمان‌دهنده (مؤلفه‌ها)	مضامین پایه (شاخص)
سرمایه تعاملی	همدلی و همدردی	مراعات برادرانه و دلسوزانه مدیریت برانگیزاننده و الهام‌بخش کمک به نیروها جهت یافتن هدف و معنی در کارها	
سرمایه فرهنگی	معنوی و ارزشی	جامعه‌پذیری (مردم‌داری) مهارت پاسخگویی به شبهات و دیدگاه‌های انتقادی اهمیت دادن به هنجارها و قواعد عمومی حرکت در جهت عقلانیت دینی داشتن تفکر راهبردی ارزش‌مدار قابلیت‌سازی و اندیشه مبتنی بر معنویت داشتن رفتار دینی تشکیلاتی ایجاد و ترغیب روابط سالم و معنوی در محیط اجتماعی نهادینه کردن اصول ارزشی در میدان عمل احترام گذاشتن به ارزش‌ها و هنجارهای بومی هر منطقه نهادینه کردن سلامت معنوی و اداری در محیط کار	داشتن محبوبیت اجتماعی بالا ارتباط اثرگذار با لایه‌های مختلف اجتماعی
سرمایه هویتی	ساده‌زیستی شهادت‌طلبی خودمحوری تکلیف‌گرایی بصیرت دینی	ساده‌زیستی شهادت‌طلبی خودمحوری تکلیف‌گرایی بصیرت دینی	قناعت و مصرف صحیح اموال عمومی ایجاد ظرفیت‌های جدید با استفاده از منابع حداقلی نهادینه کردن ساده‌زیستی در زندگی فردی و اجتماعی بی‌اعتنایی به مظاهر مادی پست و مقام الگو بودن و مشخص کردن جایگاه ارزشی ساده‌زیستی داشتن روحیه ایثارگری و شهادت‌طلبی زمینه‌ساز و تقویت‌کننده روحیه شهادت‌طلبی در دیگران پاک نگه داشتن دل و صادقانه شهادت خواستن اعتماد به شایستگی‌های نیروی انسانی بومی تمرکز بر الگوهای توسعه بومی استمرار و همه‌جانبگی تحرکات خودمحور داشتن توانایی عکس‌العمل سریع در برابر تغییرات توفیق در تکالیف دینی اجتماع‌محور قدرت تحلیل میدانی تکالیف دینی احساس تکلیف به اولویت‌های استراتژیک انقلاب هوشیاری در زمینه نتایج تحقق تکالیف دینی فرهنگ‌سازی دین‌محور برجسته کردن ریشه‌های مدیریت دینی اعتقاد به تمدن نوین اسلام‌محور درک تأثیر دین بر فرایندهای اجتماعی توکل و توسل به خدا و اهل بیت

ادامه جدول ۴. نتیجه مراحل تحلیل تم مدل سرمایه اجتماعی

مفهوم	مضامین فراگیر (ابعاد)	مضامین سازمان‌دهنده (مؤلفه‌ها)	مضامین پایه (شاخص)
		وحدت‌گرایی	یکپارچه‌سازی و توانایی انسجام‌بخشی به فرایندها تعامل هم‌افزا و انعطاف‌پذیر در جهت وحدت‌آفرینی هم‌سویی با راهبردهای اصلی کشور
		ولایت‌مداری	باور قلبی به توفیق ولایت‌پذیری ترغیب دیگران جهت اندیشیدن به توفیق ولایت‌مداری داشتن اصول اندیشه‌ای ولایت‌مدار حرکت در جهت آرمان‌های انقلابی تدوین بیانیه‌های سازمانی هم‌سو با آرمان‌های رهبری
		تعهد اخلاقی	با تدبیر و تعهد بالا کارها را پیگیری کردن داشتن تعهد هماهنگ و منسجم در تأمین سعادت همگانی تعهد به پیامدهای اخلاقی و دینی تصمیمات داشتن تعهد به اهداف فرامذهبی و فراقومی
		مسئولیت‌پذیری	الگو بودن در کار جهادی و خستگی‌ناپذیری ترکیب برنامه‌ریزی و فرصت‌طلبی در انجام دادن مسئولیت‌ها احساس مسئولیت در رفع مشکلات دیگران احساس مسئولیت در قبال اسلام و ملت مسلمان معماری و استقرار نظام مدیریت مسئولیت‌پذیر
سرمایه اخلاقی			تأیید اندیشه‌ها و ارزش‌های خیرخواهانه صحبت‌های خیرخواهانه و خوش‌بینانه درباره آینده ایجاد فضای صمیمی و دوستانه مثبت‌اندیشی و ایجاد احساس مطلوب قبل از عملیات خیر را در مقدرات الهی دیدن ایجاد فضای آموزش‌پذیری و شنیدن حرف دیگران

در بخش کمی، که هدف ارزیابی و برازش مدل سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی در دانشگاه تهران به عنوان نمونه بود، داده‌های حاصله از پرسشنامه بر اساس تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری و به روش حداقل مربعات جزئی با نرم‌افزار اسمارت پی ال اس تجزیه و تحلیل شد. در این زمینه برای بررسی روایی سازه‌ای (همگرا و واگرا) از روش فورنل^۱ و لاکر (۱۹۸۱) استفاده شد که در این روش متوسط واریانس استخراج شده (AVE) و همبستگی بین هر یک از متغیرهای پژوهش با شاخص‌ها و مؤلفه‌های خود و متغیرهای دیگر محاسبه شد.

جدول ۵. مدل همبستگی فورنل و لاکر (۱۹۸۱)

متغیرها	سرمایه انسانی	سرمایه تعاملی	سرمایه فرهنگی	سرمایه هویتی	سرمایه اخلاقی
متوسط واریانس استخراج شده	۰/۸۴۱	۰/۷۹۴	۰/۸۳۵	۰/۸۶۲	۰/۸۵۹
سرمایه انسانی	۰/۹۱۷				
سرمایه تعاملی	۰/۵۶۷	۰/۸۹۱			
سرمایه فرهنگی	۰/۵۳۱	۰/۵۰۹	۰/۸۵۷		
سرمایه هویتی	۰/۴۲۲	۰/۴۱۹	۰/۴۰۸	۰/۹۲۸	
سرمایه اخلاقی	۰/۳۵۱	۰/۳۴۷	۰/۳۲۹	۰/۳۱۰	۰/۹۲۷

مبتنی بر اطلاعات جدول ۵ چون مقادیر متوسط واریانس استخراج شده برای همه ابعاد سرمایه اجتماعی بالاتر از ۰/۵ است، روایی همگرا تأیید می‌شود. همچنین به دلیل اینکه مقادیر جذر متوسط واریانس استخراج شده، که در قطر اصلی ماتریس قابل رؤیت است، از همبستگی متغیرها با شاخص‌های دیگر متغیرها بیشتر است، روایی واگرا نیز تأیید می‌شود. با این اوصاف تعامل بین متغیرهای تحقیق و ابزار اندازه‌گیری دارای روایی سازه‌ای و مورد تأیید است. برای بررسی پایایی از دو روش آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد. در جدول ۶ مقادیر هر دو روش آورده شده است.

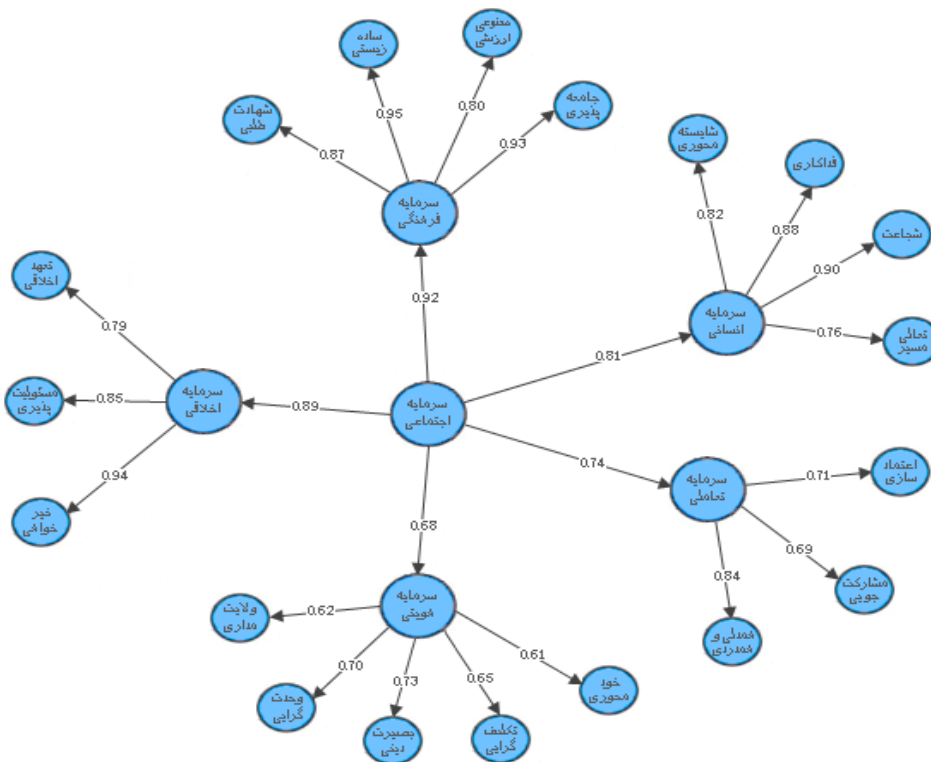
جدول ۶. مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
سرمایه انسانی	۰/۸۹	۰/۸۵۷
سرمایه تعاملی	۰/۹۱	۰/۸۶۷
سرمایه فرهنگی	۰/۸۳	۰/۸۰۲
سرمایه هویتی	۰/۸۶	۰/۸۴۳
سرمایه اخلاقی	۰/۸۸	۰/۸۴۱

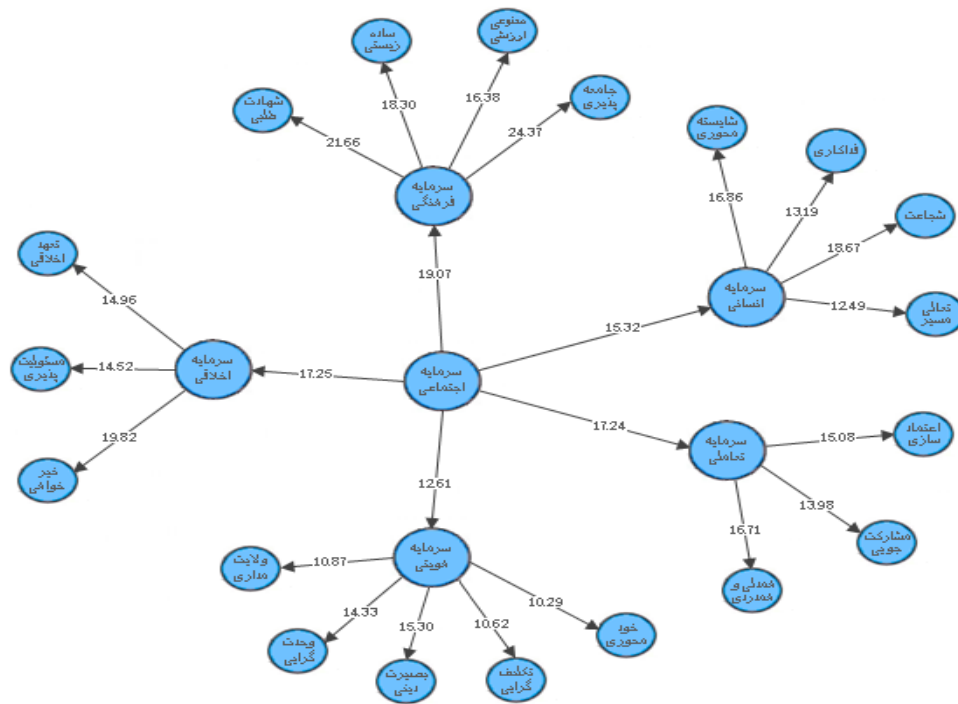
مبتنی بر اطلاعات جدول ۶، چون مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای همه متغیرها از ۰/۷ بیشتر است، پایایی ابزار اندازه‌گیری تأیید می‌شود. در شکل ۱ مدل ساختاری در حالت اصلاح شده مدل اولیه، که نشان‌دهنده روابط و مقدار ضرایب تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها و ابعاد سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است، ترسیم شده است.

مبتنی بر شکل ۱، چون مقادیر ضریب مسیر بالای ۰/۵ است اعتبار بالای مدل ساختاری اصلاح شده را نشان می‌دهد. همچنین جهت ارزیابی مدل ساختاری معیارهای مختلفی به کار می‌رود که اولین معیار آماره t است. در شکل ۲ مدل ساختاری در حالت اصلاح شده آماره t ترسیم شده است؛ که نشان‌دهنده مقادیر آماره t متناسب با هر یک از مؤلفه‌ها و ابعاد سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است.

مقادیر ضریب t برای همه روابط بالاتر از ۱/۹۶ به دست آمد که نشان‌دهنده تأیید مدل سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی است. در جدول ۷ معیارهای برازش مدل ساختاری آورده شده است.

شکل ۱. مدل ساختاری در حالت اصلاح شده مدل اولیه

شکل ۲. مدل ساختاری در حالت اصلاح شده آماره t

جدول ۷. معیارهای برازش مدل ساختاری

متغیرها	R ²	Q ²	GOF
سرمایه انسانی	۰/۶۷۹	۰/۴۹	۰/۶۳۱
سرمایه تعاملی	۰/۷۱۴	۰/۵۱	
سرمایه فرهنگی	۰/۷۸۸	۰/۶۴	
سرمایه هویتی	۰/۶۷۳	۰/۴۸	
سرمایه اخلاقی	۰/۷۴۶	۰/۶۱	

برای سطح ارزیابی ضریب تعیین (R^2) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳، ۰/۶۷ و برای سطح ارزیابی قدرت پیش بین (Q^2) سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵، ۰/۳۵ به عنوان مقدار ملاک ضعیف، متوسط، قوی در نظر گرفته می شود که در مدل ساختاری تحقیق حاضر برای هر پنج بعد سرمایه اجتماعی شرایط

قوی تأیید شده است که برازش مناسب مدل اصلاح شده را نشان می دهد. نهایتاً شاخص نیکویی برازش کلی مدل (GOF) که سازش کیفیت مدل را نشان می دهد برابر با $0/631$ به دست آمد و چون از $0/4$ (سطح مورد قبول) بزرگ تر است سازگاری بالای مدل ارائه شده با دنیای واقعی را نشان می دهد.

بحث و نتیجه

بحث سرمایه اجتماعی برای هر کشور و سازمانی حائز اهمیت است و اگر تلاش شود بسترهای سرمایه اجتماعی متناسب با زمینه های ارزشی و فرهنگی آن جامعه تحقق یابد، اهمیت این موضوع دوچندان می شود که در این زمینه در این پژوهش سعی شد مدل سرمایه اجتماعی دانشگاه تهران مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی به عنوان یک رویکرد ارزشی از فرهنگ اسلامی- ایرانی کشورمان طراحی شود که نتایج تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش کیفی و کمی ارائه شد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی دارای پنج بعد اصلی است. در بعد اول که شامل سرمایه انسانی است مؤلفه های شایسته محوری، فداکاری، شجاعت و شهامت، و باور به تعالی مسیر قرار دارند. در تفسیر مؤلفه های بعد انسانی سرمایه اجتماعی قابل توجه است که اگر در دانشگاه های کشورمان به شخصیت حقیقی انسان های شایسته توجه شود، ظرفیت ها و شایستگی ها و ایجاد فرصت های بازاندیشی توسعه یابد، ایثار و فداکاری با آغوش باز مورد پذیرش قرار گیرد، افراد در فعالیت های سودمند برای دیگران درگیر شوند و نهایت گذشت و فداکاری را داشته باشند، قدرت و توانایی اداره بحران ها و چالش های سازمانی را داشته باشند و تقویت کنند، و نیز به حرکت جهادی در مسیر پیشرو و در جهت تقرب الی الله باور داشته باشند و بر آن متمرکز شوند باعث می شود سرمایه اجتماعی به طور فزاینده ایجاد و مؤثر شود. نتیجه حاصل در این بعد با دستاوردهای مطالعات متعدد از جمله هیدالگو^۱ و همکارانش (۲۰۲۱)، آنالیا و همکارانش (۲۰۲۰)، قریشی و همکارانش (۱۴۰۰)، و نصیری (۱۳۹۹) همخوانی دارد.

در بعد دوم که شامل سرمایه تعاملی است مؤلفه های اعتمادسازی، مشارکت جویی، و همدلی و همدردی قرار دارد. در تفسیر مؤلفه های بعد تعاملی سرمایه اجتماعی قابل توجه است که اگر در

دانشگاه‌های کشورمان ارتباط نزدیک و معتمد با افراد برقرار شود، به اجرای اثربخش فعالیت‌های میدانی توجه و به افراد در شرایط اجرایی اعتماد شود، بسیج همگانی در بین افراد در جهت تحقق اهداف ایجاد و حمایت شود، تلاش دسته‌جمعی و مشارکتی بر پایه نیت الهی و آرمان‌های متعالی باشد، مهارت‌های ارتباطی مؤثر برای جلب مشارکت زیردستان و محیطی باز برای تقویت روحیه همکاری ایجاد شود، نیز به افراد جهت یافتن هدف و معنی برای کارهای عمومی و داوطلبانه روحیه داده و مدیریت برانگیزاننده و الهام‌بخش حاکم شود باعث می‌شود سرمایه اجتماعی به طور فزاینده ایجاد و مؤثر شود. نتیجه حاصل در این بعد با دستاوردهای مطالعات متعدد از جمله پلوتینکو (۲۰۲۱)، آنالیا و همکارانش (۲۰۲۰)، قریشی و همکارانش (۱۴۰۰)، نصیری (۱۳۹۹)، و فغفوری‌آذر و همکارانش (۱۳۹۸) همخوانی دارد.

در بعد سوم که شامل سرمایه فرهنگی است مؤلفه‌های جامعه‌پذیری (مردم‌داری)، معنوی و ارزشی، ساده‌زیستی، و شهادت‌طلبی قرار دارند. در تفسیر مؤلفه‌های بعد فرهنگی سرمایه اجتماعی قابل توجه است که اگر در دانشگاه‌های کشورمان محبوبیت اجتماعی بالا و ارتباط اثرگذار با لایه‌های مختلف اجتماعی ایجاد شود و گسترش یابد، به هنجارها و قواعد عمومی و اجتماعی اهمیت داده شود، در جهت عقلانیت دینی و تفکر راهبردی ارزش‌مدار حرکت شود، روابط سالم و معنوی در محیط اجتماعی و اصول ارزشی در شرایط اجرایی نهادینه شود، ظرفیت‌های جدید با استفاده از منابع حداقلی و ساده‌زیستی در زندگی فردی و اجتماعی و نیز روحیه ایثار و فداکاری و گذشت تشویق شود، باعث می‌شود سرمایه اجتماعی به طور فزاینده ایجاد و مؤثر شود. نتیجه حاصل در این بعد با دستاوردهای مطالعات متعدد از جمله میکویکز (۲۰۲۱)، قریشی و همکارانش (۱۴۰۰)، و نصیری (۱۳۹۹) همخوانی دارد.

در بعد چهارم که شامل سرمایه هویتی است مؤلفه‌های خودمحموری، تکلیف‌گرایی، بصیرت دینی، وحدت‌گرایی، و ولایت‌مداری قرار دارند. در تفسیر مؤلفه‌های بعد هویتی سرمایه اجتماعی قابل توجه است که اگر در دانشگاه‌های کشورمان به شایستگی‌های نیروی انسانی بومی اعتماد و بر الگوهای توسعه بومی تمرکز شود، تحلیل میدانی تکالیف دینی صورت گیرد و هوشیاری به نتایج تحقق آن مورد توجه باشد، ریشه‌های مدیریت دینی و فرهنگ دیدن‌محور برجسته و تأثیر دین بر

فرایندهای اجتماعی و تمدن نوین اسلام محور درک شود، نیز یکپارچه‌سازی و توانایی انسجام‌بخشی به فرایندها مورد تأکید قرار گیرد و تعامل هم‌افزا و انعطاف‌پذیر در جهت وحدت‌آفرینی ایجاد شود باعث می‌شود سرمایه اجتماعی به طور فزاینده ایجاد و مؤثر شود. نتیجه حاصل در این بعد با دستاوردهای مطالعات متعدد از جمله نصیری (۱۳۹۹) همخوانی دارد.

در بعد پنجم که شامل سرمایه اخلاقی است مؤلفه‌های تعهد اخلاقی، مسئولیت‌پذیری، و فضای خیرخواهی قرار دارند. در تفسیر مؤلفه‌های بعد اخلاقی سرمایه اجتماعی قابل توجه است که اگر در دانشگاه‌های کشورمان با تدبیر و تعهد بالا کارها پیگیری شود، به طور هماهنگ و منسجم در تأمین سعادت همگانی تلاش شود، به پیامدهای اخلاقی و دینی تصمیمات هر فرد اهمیت داده شود و تعهد لازم ایجاد شود، مدیران تلاش کنند در کار جهادی و خستگی‌ناپذیری الگوی دیگران باشند و در رفع مشکلات دیگران و عمل به دستورهای اسلام و ملت مسلمان مسئولیت‌پذیر باشند و اندیشه‌ها و ارزش‌های خیرخواهانه مورد تأکید قرار گیرد و نیز فضای آموزش‌پذیری و شنیدن حرف دیگران ایجاد شود و به طور دوستانه مشکلات رفع شود باعث می‌شود سرمایه اجتماعی به طور فزاینده ایجاد و مؤثر شود. نتیجه حاصل در این بعد با دستاوردهای مطالعات متعدد از جمله آنالیا و همکارانش (۲۰۲۰) و خامه‌چی و رنگ‌ریز (۱۳۹۸) همخوانی دارد.

بر اساس نتایج تحقیق به مدیران و مسئولان دانشگاه‌های کشور، به‌ویژه دانشگاه تهران، در جهت ارتقای سرمایه اجتماعی پیشنهاد می‌شود در برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های خود به ابعاد و مؤلفه‌های مدل پیشنهادی پژوهش که در راستای سرمایه اجتماعی مبتنی بر مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی مطرح شد توجه کنند. نیز پیشنهاد می‌شود با اتخاذ راهبردهایی چون تصمیم‌گیری مشارکتی و بهبود ارتباطات بین افراد سازمانی، آموزش و توسعه روحیه فداکاری و از خودگذشتگی، بهبود مستمر باورها و مسائل اعتقادی و رفتاری و ارزشی بین افراد، توجه به الگوهای بومی فرهنگی- اجتماعی، و ترویج تعهد و پایبندی به اصول اخلاقی به‌ویژه در حوزه اخلاقیات اسلامی و توسعه رفتارهای هویتی و بصیرت‌بخشی به مباحث دینی و ولایی سبب بهبود و اثربخشی سرمایه اجتماعی در دانشگاه‌ها شوند.

در نهایت، مبتنی بر فرایند پیش‌رفته در پژوهش حاضر و محدودیت‌هایی که در جریان اجرای

پژوهش تجربه شد به محققان آینده پیشنهاد می‌شود با توجه به کمبود تحقیقات تجربی در خصوص سرمایه اجتماعی مبتنی بر شرایط بومی کشورمان به‌ویژه متناسب کردن آن با ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی در سازمان‌های مختلف ایرانی تحقیقاتی در خصوص مدل‌های سرمایه اجتماعی مبتنی بر مباحث بومی از جمله مدل ایرانی- اسلامی پیشرفت، تمدن نوین اسلامی- ایرانی، راهبردهای اسلامی در فرمایش‌های رهبری، و غیره انجام دهند تا در جهت شکل‌گیری مدلی جامع و متناسب با کشور خودمان تلاش‌های مختلف انجام شود. امید است محققان دیگر با بستر مشابه و لحاظ عوامل دیگر در جهت عملیاتی کردن مدل ارائه‌شده یا ارائه مدل جدید اقدامات پژوهشی مناسب انجام دهند.

منابع

- بابایی طلائی، محمدباقر (۱۳۹۹). «اصول راهبردی حاکم بر مکتب سلیمانی»، *مطالعات دفاعی/ استراتژیک*، س ۱۸، ش ۸۲، ص ۳۳۳ - ۳۵۸.
- جلیلیان، حسین (۱۳۹۹). «الگوی تفکر راهبردی مدیران جهادی بر اساس وصیتنامه الهی - سیاسی شهید قاسم سلیمانی»، *مدیریت اسلامی*، س ۲۸، ش ۴، ص ۹۳ - ۱۱۱.
- خامه‌چی، حامد؛ حسن رنگ‌ریز (۱۳۹۸). «فراتحلیل پیامدهای سرمایه اجتماعی»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۶، ش ۴، ص ۶۰۳ - ۶۲۴.
- خانی، علی؛ حمیدرضا محمدی (۱۳۹۹). «بازشناسی مؤلفه‌های مکتب شهید سلیمانی مبتنی بر بیانات امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)»، *مطالعات راهبردی بسیج*، س ۲۳، ش ۸۶، ص ۵ - ۳۷.
- درویشی، صیاد؛ لطف‌علی بختیاری؛ علی افراسیابی (۱۳۹۹). «معیارهای انتصاب فرماندهان و مدیران انتظامی در آموزه‌های مکتب شهید سلیمانی»، *نظارت و بازرسی ناجا*، س ۱۴، ش ۵۳، ص ۸۱ - ۱۰۰.
- دموری، داریوش؛ محسن طاهری‌دمنه؛ امیررضا کنجکاومنفرد (۱۳۸۹). «واکاوی نقش مذهب شیعی در آفرینش سرمایه اجتماعی»، *مطالعات ملی*، س ۱۱، ش ۳، ص ۲ - ۲۶.
- دهقانی‌پوده، حسین؛ امین پاشایی‌هولاسو (۱۳۹۹). «تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی»، *مدیریت اسلامی*، س ۲۸، ش ۲، ص ۱۳ - ۳۷.
- رضاییان، زهرا (۱۳۹۹). «نگاهی به ویژگی‌های سردار مکتب‌ساز، حاج قاسم سلیمانی»، *فصلنامه ویژه مبلغان*، ش ۱، ص ۲۷۶ - ۲۸۸.
- رضایی‌منش، بهروز؛ علی پوربهرورزان (۱۳۹۷). «طراحی الگوی سرمایه اجتماعی مبتنی بر تعالیم دینی»، *مدیریت اسلامی*، س ۲۶، ش ۳، ص ۸۷ - ۱۰۳.
- فغفوری‌آذر، امین؛ فاطمه باکویی؛ محمدحسین مهدوی‌عادلی؛ رضا رادفر؛ محمدعلی افشارکاظمی (۱۳۹۸). «طراحی مدلی پویا برای تحلیل سرمایه اجتماعی با رویکرد پویایی‌شناسی سیستم‌ها»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۶، ش ۴، ص ۴۴۵ - ۴۷۳.
- قرباغی، میثم؛ محمد ازگلی (۱۳۹۹). «واکاوی سبک رهبری سردار شهید حاج قاسم سلیمانی: الگوی متعالی رهبری خدمتگزار»، *مدیریت اسلامی*، س ۲۸، ش ۴، ص ۱۱۳ - ۱۳۹.

- قریشی، سید مهدی؛ سید محمود هاشمی؛ زین العابدین امینی سابق؛ احسان ساده (۱۴۰۰). «فهم سرمایه اجتماعی بین‌سازمانی در دستگاه‌های اجرایی با رویکرد داده‌بنیاد»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۸، ش ۳، ص ۴۵۱ - ۴۷۶.
- محمدظاهری، محمد (۱۳۹۹). «ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی»، *مدیریت اسلامی*، س ۲۸، ش ۱، ص ۲۱ - ۴۶.
- مهرنوش، مینا؛ مصطفی زندی‌نسب؛ مجتبی بهرامی (۱۳۹۸). «مدل‌سازی روابط سرمایه اجتماعی، امنیت، و توسعه گردشگری خارجی»، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، د ۶، ش ۴، ص ۵۲۱ - ۵۴۲.
- نصیری، علی‌اصغر (۱۳۹۹). «سیره شهید سلیمانی در افزایش سرمایه اجتماعی نظام جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر عنصر اعتماد»، *مطالعات راهبردی بسیج*، س ۲۳، ش ۸۹، ص ۱ - ۱۷.
- یوسفی‌راد، مصطفی؛ هادی غفاری (۱۳۸۸). «دانشگاه صنعتی در چشم‌انداز ۱۴۰۴»، *نشریه صنعت و دانشگاه*، س ۲، ش ۳ و ۴، ص ۵۴ - ۶۳.

References

- Analia, D., Syaukat, Y., Fauzi, A., & Rustiadi, E. (2020). "The Impact of Social Capital on the Performance of Small Micro Enterprises", *Journal Ekonomi Malaysia*, 54(1), pp. 81-96.
- Babaeitalappeh, M. (2020). "Strategic Principles Governing the Soleimani School", *Strategic Defense Studies*, 18(82), pp. 357-382. (in Persian)
- Coleman, J.s. (1990). "Foundation of Social Theory", Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 300-321.
- Damoori, D., Taheri Demneh, M., & Konjkave Monfared, A. (2010). "Survey of the Effect of Shiism on Social Capital Creation", *National Studies Journal*, 11(43), pp. 3-24. (in Persian)
- Darvishi, S., Bakhtiyari, L., & Afrasyabi, A. (2020). "Criteria for Appointing Commanders and law Enforcement Managers based on Martyr Soleimani School", *Supervision & Inspection*, 1399(53), pp. 81-100. (in Persian)
- Dehghani-Poodeh, H. & Pashaei-Holasoo, A. (2020). "Developing the Command Model of Martyr Qassem Soleimani", *Scientific Journal of Islamic Management*, 28(2). (in Persian)
- Faghfoury-Azar, A., Bakouie, F., Mahdavi Adeli, M., Radfar, R., & Afshar-Kazemi, M. (2019). "Designing a Dynamic Model to Analyze Social Capital with System Dynamics Approach", *Social Capital Management*, 6(4), pp. 445-473. (in Persian)

- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). "Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error", *Journal of Marketing Research*, 18(1), pp. 5-39.
- Gannon, B. & Roberts, J. (2020). "Social Capital: Exploring the Theory and Empirical Divide", *Empirical Economics*, 58, pp. 899-919.
- Gharabaghi, M. & Ozgoli, M. (2021). "An Analysis of the Leadership Style of Martyr Lieutenant General Ghasem Soleimani: the Transcendent Model of Helper Leadership", *Scientific Journal of Islamic Management*, 28(4), pp. 113-139. (in Persian)
- Ghoreishi, S., Hashemi, S., Amini-Sabegh, Z., & Sadeh, E. (2021). "The Explication of the Effective Factors and Barriers of the Formation of Inter-Organizational Social Capital Using the Grounded Theory Approach", *Social Capital Management*, 8(3), pp. 451-476. (in Persian)
- Gutiérrez-Villar, B., Alcaide-Pulido, P., & Carbonero-Ruz, M. (2021). "Measuring a University's Image: Is Reputation an Influential Factor?", *Education Sciences*, 12(1), 19.
- Hidalgo, G., Monticelli, J. M., & Bortolaso, I. V. (2021). "Social Capital as a Driver of Social Entrepreneurship", *Journal of Social Entrepreneurship*, 10, pp. 1-37.
- Jalilian, H. (2021). "The Model of Strategic Thinking of Jihadi Leaders on the Basis of the Godly Political Will of Martyr Ghasem Soleimani", *Scientific Journal of Islamic Management*, 28(4), pp. 93-111. (in Persian)
- Josefi raad, M. & Ghafari, H. (2009). "University of Technology in perspective 1404", *Journal of Industry and University*, 2(3,4), pp. 54-63. (in Persian)
- Khani, A. & Mohammadi, H. (2020). "Recognition of the Components of the School of Shahid Soleimani based on the Statements of the Imam Khamenei", *Basij Strategic Studies*, 23(86), pp. 5-38. (in Persian)
- Kanini, K. S. & Muathe, S. M. A. (2019). "Nexus between Social Capital and Firm Performance: A Critical Literature Review and Research Agenda", *International Journal of Business and Management*, 14(3), pp. 70-82.
- Khamehchi, H. & Rangriz, H. (2019). "A Meta-Analysis of Social Capital Consequences", *Social Capital Management*, 6(4), pp. 603-624. (in Persian)
- Mehrnoosh, M., Zandi Nasab, M., & Bahrami, M. (2019). "Modeling the Relationship between Social Capital, Security, and the Development of Foreign Tourism", *Social Capital Management*, 6(4), pp. 521-542. (in Persian)
- Mikiewicz, P. (2021). "Social Capital and Education – An Attempt to Synthesize Conceptualization Arising from Various Theoretical Origins", *Cogent Education*, 8(1), pp. 1-15.
- Mohammad Zaheri, M. (2020). "Designing a Management Model for High Ranking Managers at the Level of the Islamic Republic of Iran Based on Martyr General Suleimani's Management Style", *Scientific Journal of Islamic Management*, 28(1), pp. 21-46. (in Persian)
- Nasiri, A. (2021). "Shahid Soleimani's lifestyle in Increasing the Social capital of the Islamic Republic of Iran with Emphasis on the Element of Trust", *Basij Strategic Studies*, 23(89), pp. 59-82. (in Persian)

- Plotnikov, A. I. (2021). "Social Capital as the Basis of Intersectional Social Partnership", *Geintec*, 11(4), pp. 4012-4019.
- Rezaeimanesh, B. & Poorbehroozan, A. (2018). "Designing a Model for Social Capital on the Basis of Religious Teachings", *Scientific Journal of Islamic Management*, 26(3), pp. 87-103. (in Persian)
- Rezaian, Z. (2020). "Take a look at the Characteristics of a Schoolmaster, Haj Qasem Soleimani", *Quarterly Special for Missionaries*, 1(1), pp. 276-288. (in Persian)
- Schlesinger, W., Cervera-Taulet, A., & Wymer, W. (2021). "The influence of university brand image, satisfaction, and university identification on alumni WOM intentions", *Journal of Marketing for Higher Education*, pp. 1-19.
- Sözbilir, F. (2018). *The interaction between social capital, creativity and efficiency in organizations*, *Thinking Skills and Creativity*, 27, pp. 92-100.